

Вступ

Сучасний учень розуміє, що його майбутнє залежить від здобутих у стінах закладів загальної середньої освіти знань та компетентностей. Шлях до вищих навчальних закладів лежить через зовнішнє незалежне оцінювання, зміст та форми якого викликають багато нарікань через тестовий формат завдань. Визначити справжній рівень компетентностей без виконання завдань відкритого типу досить складно. Але такі завдання практикуються лише з української мови і літератури, математики та іноземних мов.

Тому залишається актуальною підтримка прагнення учня до здобуття нових знань та їх глибокого закріплення. Мозку дитини, навіть найобдарованішої, потрібне постійне тренування. Це завдання вирішується включенням школярів, починаючи з початкової школи, у систему інтелектуальних змагань.

За результатами цих змагань можна визначити обдарованих дітей, побудувати для них педагогічну та наукову підтримку, інституціоналізувати їхні досягнення з певних предметів та сприяти продовженню навчання у вищих закладах освіти.

Загалом Міністерством освіти і науки України проводяться та підтримуються такі інтелектуальні змагання для учнів закладів середньої освіти:

- Всеукраїнські учнівські олімпіади з 26 навчальних дисциплін (у тому числі 8 мов національних меншин, включаючи польську мову);
- Всеукраїнський конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів;
- Всеукраїнські інтернет-олімпіади з 8 навчальних предметів;
- Всеукраїнські турніри з 11 предметів;
- мовно-літературні Конкурси імені Петра Яцика та імені Тараса Шевченка;

- в 11 номінаціях проводяться Всеукраїнські та міжнародні конкурси («Левеня», «Кенгуру», «Турнір чемпіонів», «Лелека», «Колосок», «Геліантус» та інші).

Організатори останніх дають можливість брати участь у конкурсах всім бажаючим школярам 1 – 11 класів. У багатьох учнів перші відзнаки за успіхи в інтелектуальних змаганнях з'являються саме за їх результатами. В такий спосіб дитина отримує інституціоналізоване підтвердження своїх інтелектуальних досягнень.

Всеукраїнські учнівські турніри формують у школярів навички командної роботи, що реалізує одну з ключових компетенцій, визначених Державними стандартами для загальної середньої освіти.

Мовно-літературні Конкурси Петра Яцика та імені Т. Шевченка покликані виявляти творчо обдаровану молодь, розвиток її потенціалу, виховувати у молодого покоління повагу до мови і традицій свого народу. Переможці конкурсів інституціоналізують свої досягнення у вигляді щорічних стипендій Президента України.

Детальніше зупинимося на Всеукраїнських учнівських предметних олімпіадах, організацією яких у Житомирській області займається комунальний заклад «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради.

Мета представленого матеріалу: проаналізувати результати III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових предметів 2018 – 2019 навчального року у Житомирській області та участі школярів області у IV етапі.

Аналіз стосується кількісних та якісних показників стосовно окремих предметів, територіальних одиниць, навчальних закладів та учнів.

Для моніторингу якості застосовуються різні підходи:

- порівняння рейтингів відносно до результатів на III етапі окремих команд та на IV етапі окремих предметів;

- порівняння кількісних показників набраних балів відносно результатів окремих навчальних закладів та школярів;
- кваліметрична оцінка якості виконання завдань під час III етапу (шкала кваліметрії включає чотири рівні: «високий» – 75 і більше відсотків; «достатній» – від 50 до 75 відсотків; «середній» – від 25 до 50 відсотків; «низький» – менше 25%).

Олімпіади проходили відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22. 09. 2011 року № 1099, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17. 11. 2011 року за № 1318/20056, та наказу управління освіти і науки Житомирської обласної державної адміністрації від 17.09.2018 року № 221 «Про організацію та проведення в області заходів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році» та з метою пошуку, підтримки та розвитку творчого потенціалу обдарованої молоді.

Розрахунок рейтингів та набраних балів здійснювався відповідно до Положення, згідно з яким переможці III етапу олімпіад з навчальних предметів нагороджуються дипломами 1, 2 та 3 ступенів окремо за класами у кількості, яка не перевищує 50% числа учасників змагань відповідного класу (курсу) з орієнтовним розподілом кількості дипломів у співвідношенні 1: 2: 3. Переможцем не може бути учасник, який за сумарним результатом виступів на всіх обов'язкових турах відповідного етапу олімпіади набрав менше ніж третину від максимально можливої сумарної.

Якісною оцінкою результатів, показаних на III етапі учнівських олімпіад, може слугувати кваліметрія, яка розраховується відсотком виконання завдань. Відповідно до кваліметричної оцінки можна робити висновки про рівень складності олімпіадних завдань та якість підготовки учасників.

Рівень завдань, які пропонуються на III та IV етапах олімпіад досить складний, виходить за рамки шкільної програми та потребує кропіткої роботи у позаурочний

час. Не всі, навіть обдаровані учні, готові до цього. Тому більше половини учасників III етапу обмежуються участю лише в одній олімпіаді. Серед учнів, які закінчили навчання у школі у 2019 році, таких 362 із 717. Більша частина з них (257 або 68%) не потрапили у число призерів і втратили інтерес до цього виду інтелектуальних змагань. Інші 105, які в першій своїй олімпіаді отримали диплом переможця (у тому числі третього-першого ступеня), не знайшли мотивації до продовження боротьби за визнання свого інтелектуального капіталу.

Кожен п'ятий школяр, який взяв участь у III етапі олімпіад, продовжив шлях до вершин, взявши участь не менше як у чотирьох олімпіадах. Серед випускників 2019 року таких 139, або майже 20%, від загальної кількості учасників. Лише 13, або 9,3%, не отримали жодного диплома переможця.

Водночас 89, або 64%, школярів ставали переможцями у 50% і більше олімпіад.

Завданням педагогів та організаторів предметних олімпіад має стати підтримка інтересу учнів до участі у інтелектуальних змаганнях.

Одним із напрямків роботи щодо стимулювання школярів до участі у таких змаганнях може бути зрозуміла система підведення їх підсумків.

Протягом останніх років підведення підсумків предметних олімпіад проходить у рамках «Свята обдарованої дитини», на базі комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради.

Якщо ще декілька років тому це свято передбачало лише вручення подарунків переможцям IV етапу олімпіад, то тепер на ньому підводяться підсумки III етапу та визначаються заклади загальної середньої освіти і найуспішніші учні. Такий підхід сприяє підтримці в учнів інтересу до участі в олімпіадах, відкриває перед ними перспективу досягнення певних рубежів як особистих, так і для закладів, у яких вони навчаються

